

Magnus Barka Hjelle

Veteranene og solidaritetsbevegelsen

Norske UNIFIL-veteraners påvirkning på
nordmenns meninger rundt Midtøsten-konflikten

Bacheloroppgave i Historie
Veileder: John Kwadwo Osei-Tutu
Mai 2024

Magnus Barka Hjelle

Veteranene og solidaritetsbevegelsen

Norske UNIFIL-veteraners påvirkning på nordmenns meninger rundt Midtøsten-konflikten

Bacheloroppgave i Historie
Veileder: John Kwadwo Osei-Tutu
Mai 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Forord

Dedikert til faren min Andreas Hjelle, som har holdt ut gjennom utallige spørsmål fra meg om både UNIFIL og Libanon gjennom hele min oppvekst.

Jeg vil takke min veileder John Kwadwo Osei-Tutu, som forhåpentligvis har klart å sette meg på riktig spor med denne oppgaven. Videre ønsker jeg å takke alle som har stilt opp til intervju og gjort denne oppgaven mulig. Spesiell takk til moren min Jorunn Helen Barka, min venninne Shams Jabari og til Odd Karsten Tveit, som alle har tatt seg tiden til å lese gjennom og gitt gode tilbakemeldinger på teksten.

Magnus

Innholdsfortegnelse

Forord.....	1
Definisjoner og forkortelser:.....	2
Tema.....	3
Historisk bakgrunn	3
Mål med oppgaven	9
Tidligere forskning	9
Problemstilling	10
Hypotese	11
Metode og kilder.....	11
Drøfting	13
UNIFIL-soldatenes syn på Israel.....	13
Norbatt, Frenchbatt og libaneserne.....	18
Norske dødsfall i UNIFIL	20
Veteranenes påvirkning på opinionen	22
Veteranene og solidaritetsbevegelsen	26
Konklusjon	29
Videre forskning	30
Litteraturliste	32

Definisjoner og forkortelser:

- Sionisme: Ideologien som hevder at jødene er en nasjon og at de derfor skal opprette en nasjonalstat. De første sionistene var uenige om hvor denne jødiske staten skulle være, men innen slutten av 1800-tallet var den sionistiske bevegelsen samsvart om at staten skulle grunnlegges i Palestina.
- Midtøsten-konflikten: Innenfor dette begrepet legger jeg alle konfliktene som har oppstått mellom de sionistiske jødiske bosetterne fra slutten av 1800-tallet og ulike arabiske befolkninger, først og fremst palestinerne. Grunnen til at jeg bruker dette begrepet er for å omfatte mer enn bare konflikten mellom sionistene og palestinerne, men å utvide dette til å også omfatte konflikten mellom Israel og nabolandene.
- Den norsk-palestinske solidaritetsbevegelse: I dette legger jeg alle organisasjoner som har som et sentralt mål å støtte den palestinske frigjøringsbevegelsen i Norge. De viktigste organisasjonene i den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen innen oppgavens tidsperiode var Palestinakomiteen og Palestinafronten.

Tema

I løpet av en 20-årsperiode, fra 1978 til 1998, tjenestegjorde over 21.000 nordmenn i FNs fredsbevarende styrker i Libanon (UNIFIL). Mange hadde aldri tidligere vært utenfor Europa, og flere hadde aldri møtt hverken en muslim, jøde, araber eller israeler, før de tjenestegjorde i FN-styrkene. I denne oppgaven skal jeg forsøke å se nærmere på de norske UNIFIL-veteranenes meninger knyttet til staten Israel og Midtøsten-konflikten som helhet, veteranenes påvirkning på den norske opinionen rundt samme tema, og hvordan de kan ha påvirket den voksende norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen.

Historisk bakgrunn

Før man kan observere de potensielle endringene som skjedde i den norske opinionen på grunn av de norske UNIFIL-veteranene, og deres innvirkning på solidaritetsbevegelsen, er det viktig å vite både hvordan det norske synet var på Israel og det palestinske folket, helt fra staten Israels grunnleggelse og utkastelsen av den palestinske befolkningen i 1948, fram til Israels invasjon og okkupasjon av Libanon sør for Litanielven i 1978, samt tilrettelegge for hvilken situasjon den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen var i ved starten av 1978.

Siden slutten av 1800-tallet hadde europeiske sionistiske jøder bosatt seg i store deler av området mellom Jordanelven og Middelhavet, da i sin helhet omtalt som Palestina. For sionistene var målet å lage en egen jødisk stat, med så få «ikke-jøder» som mulig. Ideologien som vokste frem, i hovedsak blant jødiske akademikere, var bl.a. en motreaksjon til den europeiske antisemittismen.¹

Palestina var på dette tidspunktet en del av Det osmanske riket. Innen starten av første verdenskrig hadde allerede de jødiske bosetterne opprettet sine egne småsamfunn, der de bl.a. utstengte den palestinske befolkningen fra å jobbe og handle, med mål om å skape sitt eget samfunn, og etter hvert en egen stat, kun for jøder.

Etter første verdenskrig ble Det osmanske riket delt opp, der kolonimaktene Frankrike og Storbritannia delte Vest-Asia imellom seg. Palestina ble en del av et britisk protektorat, med mandat fra det nyopprettede Folkeforbundet, FNs forgjenger. Den nye britiske administrasjonen var positive til den sionistiske bosetterbevegelsen Dette kom tydelig fram etter den britiske

---

¹ Ilan Pappé. *The Ethnic Cleansing of Palestine* (England: Oneworld Publications Limited, 2006), 10.

utenriksministeren Arthur Balfours brev til den sionistiske lederen Chaim Weizmann, den 2. november 1917. Balfourekklæringen, som brevet senere har fått navnet, sier klart og tydelig at den britiske regjeringen «ser positivt på etableringen av et nasjonalt hjem for det jødiske folk i Palestina ...» selv om dette skulle være betinget på at det ikke skulle skade den ikke-jødiske befolkningen i Palestina.²

På 1930- og 40-tallet ble det større konflikt mellom den arabiske palestinske befolkningen og de jødiske bosetterne som hadde emigrert til Palestinamandatet. Det ble også kamper med den britiske koloniadministrasjonen. I årene etter 2. verdenskrig ønsket ikke lenger de britiske myndighetene å administrere området, og overfører ansvaret til det nylig stiftede FN.

I november 1947 vedtok FNs generalforsamling en delingsplan mellom en jødisk stat og en arabisk stat i Palestinamandatet.³ Dette førte til harde kamper mellom de sionistiske bosetterne og den arabiske befolkningen, og i løpet av litt mer enn et år ble minst 750.000 arabiske palestinere fordrevet til internt i Palestina og til nabolandene, Jordan, Syria og Libanon.⁴

Allerede fra før grunnleggelsen av staten Israel i mai 1948 var opprettelsen av en jødisk stat i Palestina en veldig populær tanke blant store deler av norske politikere. Norge var raske med å anerkjenne den nye staten og gikk fort inn for å opprette diplomatiske og økonomiske bånd med Israel. Mye av grunnen til det sterke norske engasjementet rundt sionismen og Israel var bunnet i nordmenns sympati til jøder i Europa bare et par år etter Holocaust, der om lag 6 millioner europeiske jøder ble drept.

Blant de norske politikerne hersket det varierende grunner for å støtte Israel. Mange i Arbeiderpartiet så på den nye staten som et sosialistisk prosjekt, ettersom den israelske regjeringen var ledet av det israelske arbeiderpartiet. De borgerlige partiene, først og fremst Høyre og Kristelig Folkeparti, baserte sin støtte til den nye staten mer på de religiøse implikasjonene til en jødisk stats eksistens i «helliglandet». I motsetning til pressen, folket og Stortinget, som i overveldende grad støttet den nye jødiske staten, så var det enkelte stemmer i det norske Utenriksdepartementet (UD) som sto imot både opprettelsen av Israel og var kritisk til samarbeid mellom Norge og Israel etter opprettelsen av staten. Disse stemmene så på Israel

---

² Eugene Rogan. *Araberne: Historien om det arabiske folk* (Oslo: Gyldendal, 2012), 178-179

³ Pappé, 31-32

⁴ Rogan, 319-320

som en destabiliserende faktor i Midtøsten, og som et hinder for at Norge kunne skaffe nye allierte blant regionens arabisktalende land. Selv om Arbeiderpartiet og Stortinget som helhet var støttende til staten Israel ble det stor motstand mot Israels invasjon av Egypt i 1956 sammen med Storbritannia og Frankrike.⁵

I etterkant av krigen i 1956 ble United Nations Emergency Force (UNEF) opprettet som FNs første fredsbevarende oppdrag. Formålet med UNEF var å opprettholde våpenhvilen mellom Egypt og Israel, ved å være utplassert i Gazastripen og langs grensen mellom Israel og Egypt i Sinai. Norge var en av de største bidragsyterne til denne styrken, og i løpet av de neste 11 årene UNEF var operativt, hadde 11.000 nordmenn tjenestegjort i styrken i Gaza og på Sinai.⁶

UNEF-oppdraget varte fram til 5. juni 1967 da Israel gikk til angrep på nabolandene Egypt, Jordan og Syria, etter flere uker med økt spenning mellom landene. Krigen som fulgte førte til at Israel okkuperte Øst-Jerusalem, Vestbredden, Gazastripen, Sinaihalvøya og Golanhøydene i løpet av seks dager og ble derfor døpt til «Seksdagerskrigen» i store deler av verden.⁷ Allerede innen første dagen av krigen hadde UNEF-soldater blitt drept av israelske styrker og ved slutten av krigen var det 15 døde og 17 skadde blant UNEF-styrkene, alle fra India og Brasil.⁸ De norske soldatene forsøkte å evakuere Gazastripen, men ble tatt til fange av israelske styrker, der de ble holdt i et døgn. 9. juni evakuerte de Gazastripen.⁹

Den offentlige norske politikken mot Israel i løpet av seksdagerskrigen i 1967 var markert av en fortsettelse av den sympatiske holdningen Norge hadde hatt mot Israel siden 1948. Samtidig var det forsøk fra norsk side om å holde en mer «balansert» politikk, bl.a. ved å støtte FN-resolusjon 242, som sa at Israel ikke hadde rett til å utvide grensene sine ved bruk av makt.¹⁰

Fra spørreundersøkelser gjort i etterkant av seksdagerskrigen er det mulig å se opinionen mot Israel i den generelle norske befolkningen. I juli 1967 svarte 94 prosent at de støttet Israel,

---

⁵ Knut Einar Eriksen og Helge Øystein Pharo. *Kald krig og internasjonalisering: 1949-1965* (Oslo: Universitetsforlaget, 1997), 385-388

⁶ United Nations (UN). *Report of the Secretary-General on the withdrawal of the United Nations Emergency Force: Document A/6730*. Publisert 1967. Hentet fra: <https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-182090/> (24.04.2024)

⁷ Jonas Finnanger. *Endrede meninger om en konflikt i endring: Norske holdninger til Midtøstenkonflikten mellom 1967 og 1984*. Masteravhandling. UiO, 2015. 18-19

⁸ UN. *Report of the Secretary-General on the withdrawal of the United Nations Emergency Force*.

⁹ Christine Due Ose. *Med sykkel til Sinai: Norges deltagelse i FNs første fredsbevarende styrke – fredsidealisme eller ivaretagelse av egeninteresser?*. Masteravhandling. UiO, 2010. 109-110

¹⁰ Rolf Tamnes. *Oljealder: 1965-1995* (Oslo: Universitetsforlaget, 1997), 377

mens 6 prosent støttet «araberstatene». Om sympatien til de palestinske flyktningene svarte 94 prosent av respondentene i samme undersøkelse «at det bør tas krafttak for å prøve å løse dette flyktningproblem», selv om hvilke krafttak som bør tas og hvorfor flyktningproblemet eksisterer ikke er nevnt.¹¹ Svarene på meningsmålingen ble også delt inn i hvilke partier respondentene hadde stemt på ved forrige stortingsvalg, og allerede her kan tallene tyde på at det var mest skepsis til Israel blant de som stemte på partiene til venstre for Arbeiderpartiet, spesielt i Sosialistisk Folkeparti (SF), men trenden er ikke veldig tydelig.¹² Nesten fire år etter Seksdagerskrigen ble det gjort en ny spørreundersøkelse om Israel skulle trekke seg tilbake til sine grenser før krigen, noe 75,2 prosent var enige i. Dette betyr ikke nødvendigvis noe stor motstand mot Israel, ettersom hele 90,8 prosent mente i samme undersøkelse at stormaktene burde garantere Israels rettigheter og selvstendighet.¹³

Den 29. september 1970 ble Palestinakomiteen i Norge grunnlagt av 50 personer, hovedsakelig av medlemmer fra den kommunistiske ungdomsorganisasjonen SUF(m-l). Mange av Palestinakomiteens grunnleggere og sentrale medlemmer hadde tidligere vært frivillige arbeidere i israelske kibbutzer og opplevd rasisme ovenfor palestinere.¹⁴ Både strukturen til organisasjonen og medlemsmassen hadde mye til felles med Solidaritetskomiteen for Vietnam. Det var også en rekke andre deltakere på stiftelsesmøtet som kom fra andre solidaritetsorganisasjoner og kanskje viktigst av alle, de nylig stifta Marxist-Leninistiske studiegruppene, som senere ble til AKP-ml.¹⁵ Framveksten av fjernsynet på 1960- og 70-tallet var en av de viktigste grunnene for framveksten av denne politiske subkulturen rundt Vietnamkrigen, som senere også utvikler seg til subkulturen rundt stiftelsen av Palestinakomiteen.¹⁶ Fjernsynet blir også en viktig del av nordmenns oppfattelse av andre konflikter verden over, herunder også borgerkrigen i Libanon.

Selv om Palestinakomiteen stiftes av sentrale skikkelser i AKP-ml, og lenge har tette bånd til dette partiet, så kan derimot ikke Palestinasaken sees på som at den kun tilhører den ytre venstrefløyen i norsk politikk på starten av 70-tallet. I 1971 hadde både Arbeiderpartiets

---

¹¹ Finnanger, 20-21 og 28

¹² Finnanger, 29-30

¹³ Finnanger, 34

¹⁴ Tarjei Vågstøl. *Den norske solidaritetsrørsla for Palestina, 1967-1986*. Masteravhandling. UiO, 2007. 22

¹⁵ Vågstøl, 30-31

¹⁶ Vågstøl, 17-18

Ungdomsfylking (AUF) og Norges Unge Venstre (NUV) vedtatt uttalelser om støtte til opprettelsen av én demokratisk stat i området, med like rettigheter for arabere og jøder.¹⁷

Etter 1976 ble den norske solidaritetsbevegelsen for Palestina splittet mellom to organisasjoner, Palestinakomiteen og Palestinafronten. Splittelsen var i stor grad bunnet i uenigheter over synet på Sovjetunionen.¹⁸ Ulike forhold til den palestinske frigjøringsorganisasjonen (PLO) og spørsmålet om solidaritet versus bistand var vanlige uenigheter mellom de to organisasjonene, selv om Palfront og Palkom som regel hadde langt flere likheter enn ulikheter i perioden.¹⁹

Ved Israels invasjon av Sør-Libanon i mars 1978 var fortsatt den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen splittet i to hovedgrupper, noe den kom til å være fram til oppløsningen av Palestinafronten på 2000-tallet.

Innen 1978 hadde allerede den norske opinionen blitt mindre uniform når det kom til spørsmål rundt staten Israel i forhold til tiden før seksdagerskrigen i 1967. Partiene til venstre for Arbeiderpartiet hadde fått mer kritiske holdninger til Israel enn det de hadde på 50- og 60-tallet, og den norske befolkningen fikk se den stygge siden av israelsk etterretning på nært hold etter drapet på Ahmed Bouchikhi i Lillehammer 1973. Men fremdeles var støtten til «den jødiske staten» fortsatt stor i befolkningen før invasjonen i 1978.²⁰

Natten til 14. mars 1978 startet Israel sin invasjon av Libanon. Operasjoner fikk navnet Litani, etter elven som skiller den sørligste delen av Libanon fra resten av landet. Det uttalte målet til israelerne var å svekke PLO, som siden 1970 hadde sin base i nabolandet til nord, og for å sikre den nordlige grensen for PLO-infiltrasjon.

Libanon hadde siden 1975 vært herjet av borgerkrig mellom ulike politiske og religiøse grupper, noe som gjorde det enklere for israelerne å invadere området opp til Litanielven. I løpet av fire dager var de fleste væpna motstandsgruppene som var fiendtlige mot Israel enten gått i skjul eller blitt drevet vekk fra den sørligste delen av Libanon.²¹ Israelerne drev om lag 200.000 libanesere på flukt nordover. Flyktingene kom hovedsakelig fra den sjiamuslimske libanesiske

---

¹⁷ Vågstøl, 26

¹⁸ Vågstøl, 45-47

¹⁹ Vågstøl, 50-52 og 57-58

²⁰ Finnanger, 36, 47-48

²¹ Erlend Larsen. *Libanon* (E-forlag, 2008). 82-83

befolkningen. Samtidig hadde den israelske hæren blitt tatt godt imot av den kristne libanesiske befolkningen i Sør-Libanon.²²

FNs sikkerhetsråd vedtar i resolusjon 425 og 426 å opprette United Nations interim Force in Lebanon (UNIFIL), som reaksjon på Israels okkupasjon av Sør-Libanon. Den fredsbevarende styrken har som mandat å overvåke Sikkerhetsrådets oppfordring til Israel om å opphøre sine militære aksjoner i Libanon, stadfeste tilbaketrekningen av israelske styrker og gjenopprette internasjonal fred.²³ Norge var raske med å delta i FN-styrken, allerede innen 26. mars 1978 var de først norske styrkene på plass i Libanon. Det norske bidraget varte i 20 år, frem til 1998, og det skulle bli det største norske utenlandsoppdraget siden okkupasjonen av Tyskland etter andre verdenskrig.²⁴

Det norske UNIFIL-bidraget består av en hovedstyrke på en bataljon soldater (Norbatt) og tre tilleggsstyrker: sanitetskompaniet (Normedcoy), verkstedkompaniet (Normaintcoy) og helikoptervingen (Norair). Norbatt utgjør omtrent 650 personer til enhver tid, mens de tre tilleggsstyrkene har omtrent 200 personer seg imellom.²⁵ Norbatt sitt ansvarsområde (AO) består av den østligste delen av UNIFILs AO, med hovedkvarter i landsbyen Ebel es Saqi, mens Normedcoy, Normaintcoy og Norair alle er vestre delen av UNIFILs AO.²⁶

Etter mer enn fire år med israelsk okkupasjon av Sør-Libanon og mer enn fire års tilstedeværelse av norske FN-soldater i samme området, blir Israels ambassadør til Storbritannia skutt i hodet i et attentatforsøk gjennomført av *Abu Nidal Gruppen*. Abu Nidal Gruppen er en palestinsk væpnet gruppering som stiller seg sterkt kritiske til Yasir Arafat og PLO. Ambassadøren overlevde, og til tross for at PLO ikke sto bak attentatforsøket ble det brukt som grunnlag for at Israel skulle slå enda hardere ned på PLO. Den 6. juni 1982, to dager etter attentatforsøket, starter Israel operasjon «Fred for Galilea» med mål om å knuse PLOs fotfeste i Libanon, og skape et nytt Israel-vennlig regime i landet.

Invasjonen bestod av massive bombekampanjer, spesielt over Vest-Beirut hvor PLO sto sterkest, samt i en rekke palestinske flyktningeleirer i hele det sørlige Libanon. Bombekampanjen ble etterfulgt av en israelsk bakkeinvasjon som innen 11. juni strakk seg helt

---

²² Odd Karsten Tveit. *Alt for Israel* (Cappelen Forlag, 1996). 646

²³ Wegger Strømmen og Dag Leraand. *I kamp for fred: UNIFIL i Libanon – Norge i UNIFIL 1978-1998* (Oslo: Gazette Bok as, 2005) 69-72, 215

²⁴ Strømmen, 11, 72

²⁵ Strømmen, 121-123

²⁶ Strømmen, 249, 269, 277, 287

til hovedstaden.²⁷ Invasjonen i 1982 førte til at PLO forlot Libanon, samtidig vokste det fram en ny libanesisk motstandsbevegelse, en bevegelse som ønsket å fjerne den israelske okkupasjonen fra Sør-Libanon.²⁸ På invasjonens første dag blir også den norske UNIFIL-soldaten Erling Robert Ekrheim drept av en israelsk granat, noe som etterlater sterke inntrykk på de andre norske medsoldatene.²⁹

Hendelsene i 1982 førte også til at UNIFIL måtte revurdere sitt oppdrag. Hele målet med FN-styrken var at israelerne skulle trekke seg tilbake og at det skulle bli fred mellom partene, men nå okkuperte israelerne halve Libanon, samtidig kunne ikke UNIFIL og Norbatt annet enn å sette opp veisperringer under invasjonen. Til tross for dette blir FN enige om å forlenge UNIFILs mandat.³⁰

Mål med oppgaven

Målet med denne oppgaven er å utforske bakgrunnen til nordmenns oppfatninger av partene i Midtøsten-konflikten, og hvordan dette har endret seg over tid. Jeg ønsker også å finne ut spesifikt hvilken rolle de mer enn 21.000 norske soldatene hadde på nordmenns syn og holdninger til konflikten. Dette er noe som er forsket lite på tidligere, ikke minst med tanke på hvor stort det norske UNIFIL-bidraget var. I tillegg til dette ønsker jeg å se nærmere på rollen UNIFIL-veteranene har spilt for den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen.

På en mer overordnet måte så er målet med oppgaven å gå dypere inn i hvordan politiske holdninger i et samfunn kan endre seg over tid, spesielt gjennom det å få en nærere personlig kontakt med et konfliktområde. Ved å se på hvordan UNIFIL-veteranen påvirket den norske opinionen ved å snakke med venner og familie, i motsetning veteranenes påvirkning via norske medier.

Tidligere forskning

Det er gjort en del forskning rundt nordmenns syn på Israel over tid, og mye er skrevet om både det politiske grunnlaget for Norges deltakelse i UNIFIL og Libanonkrigens påvirkning på

---

²⁷ Strømmen, 85-88

²⁸ Strømmen, 97

²⁹ Strømmen, 158

³⁰ Strømmen, 95-97

norsk politikk og opinion, likevel lite forskning er gjort om selve UNIFIL-soldatenes påvirkning på opinionen, og enda mindre er skrevet om deres rolle for den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen.

Wegger Strømmen og Dag Leraands *i kamp for fred: UNIFIL i Libanon – Norge i UNIFIL: 1978-1998*, kartlegger med stor detalj hele historien til UNIFIL, Norges rolle i FN-styrkene og det dagligdagse livet til de norske soldatene. Frank Magnes' verk *Norske FN-soldater i skuddlinjen: Libanon 1978-1998*, dokumenterer viktige hendelser i løpet av det 20 år lange norske UNIFIL-bidraget i hovedsak ved å intervju veteraner som tjenestegjorde samtidig som hendelsene tok sted. Erlend Larsens *Libanon* går også inn på den libanesiske borgerkrigen, delvis fra perspektivet av de norske UNIFIL-styrkene. Både Strømmen, Leraand, Magnes og Larsen er alle selv UNIFIL-veteraner. Bøkene *Norsk Utenrikspolitisk Historie* bind 5, skrevet av Knut Einar Eriksen og Helge Øystein Pharo, og bind 6 av Rolf Tamnes, omhandler de offisielle utenrikspolitiske båndene mellom Norge, Israel og de arabiske nabolandene i perioden fra andre verdenskrig til 1995. Artikkelen *En brikke ingen turte røre: Norges fredsbevarende bidrag i Libanon 1978-1982* av Robin Sitter og Hilde Henriksen Waage går dypere inn i de innenriks- og utenrikspolitiske grunnene for at Norge valgte å delta i UNIFIL-oppgjøret i 1978.

Av annen tidligere forskning rundt temaet er det også verdt å nevne tre masteravhandlinger i historie, alle fra UiO: Terje Vågstøls *Den norske solidaritetsrørsla for Palestina, 1967-1986*, som går gjennom historien til Palestinakomiteen og andre norske solidaritetsorganisasjoner for Palestina i deler av den samme tidsperioden som jeg ønsker å se nærmere på. Jonas Finnangers avhandling *Endrede meninger om en konflikt i endring: Norske holdninger til Midtøstenkonflikten mellom 1967 og 1984*, som ser på endringer i nordmenns meninger og sympatier når det kommer til Israel og Palestina i samme tidsperiode, med fokus på analyse av norske medier sin dekning av konflikten. Christine Due Ose sin avhandling *Med sykkel til Sinai: Norges deltagelse i FNs første fredsbevarende styrke – fredsidealisme eller ivaretagelse av egeninteresser?* omhandler det norske bidraget til FNs fredsbevarende styrke i Gaza og Sinai fra 1956 til 1967, et FN-oppgjøret som kan sammenlignes med UNIFIL-oppgjøret som blir opprettet 11 år senere.

Problemstilling

Hovedproblemstillingen for oppgaven er:

Hvilken påvirkning har norske UNIFIL-veteraner hatt på nordmenns syn og holdninger til Israel?

For å best se på hovedproblemstillingen ønsker jeg å dele den inn i tre underproblemstillinger:

- 1) Hvordan ble UNIFIL-soldatenes syn på Israel påvirket under tjenesteperioden?
- 2) Hvordan påvirket norske UNIFIL-veteraner synet på Israel i Norge?
- 3) Hvordan påvirket veteranene den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen?

Hypotese

Jeg har tre hypoteser basert på mine tre underproblemstillinger. Den første hypotesen for problemstillingen er at majoriteten av UNIFIL-veteranene gikk fra å ha et positivt eller nøytralt syn på Israel, til å ha et mer negativt syn på staten, som et resultat av krigshandlingene de opplevde i det sørlige Libanon.

Den andre hypotesen min er at UNIFIL-veteranene hadde en stor innvirkning på den norske opinionen til Israel, ved å fortelle venner, familie og media om sine opplevelser i Libanon brøyt de med positive myter og forestillinger om staten Israel som var vanlige i Norge før 1978.

Den tredje hypotesen min er at UNIFIL-veteranene spilte en betydelig rolle innenfor solidaritetsbevegelsen for Palestina, men at dette bare gjaldt en liten prosentdel av veteranene.

Metode og kilder

Kildegrunlaget for oppgaven vil være en blanding av skriftlige kilder fra ulike akademiske historiske verker skrevet om UNIFIL-oppgdraget i etterkant, skriftlige skildringer som FN-veteraner selv har skrevet (hovedsakelig fra boken *Norske FN-soldater i skuddlinjen: Libanon 1978-1998*), meningsmålinger gjort i perioden, og intervjuer jeg selv har gjennomført i forbindelse med skriving av oppgaven, både av UNIFIL-veteraner og av andre som har hatt en viktig rolle innen Palestinakomiteen og innen norsk media.

Blant mine intervjuobjekter er det tre UNIFIL-veteraner, som alle sammen har fullført høyere utdanning, og som nå jobber innen universitets- og høyskolesektoren. Dette er ikke et representativt utvalg av de norske UNIFIL-veteranene, men de kan likevel få frem ulike syn på hvordan veteranenes forhold til Israel var før og etter tjeneste, samt veteranenes påvirkning av både den norske opinionen og solidaritetsbevegelsen for Palestina. De andre intervjuobjektene er hovedsakelig folk som har vært aktive i Palestinakomiteen over lengre tid og har hatt en viktig rolle for å bygge opp den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen. Grunnen til at jeg intervjuet dem var mest for å se på veteranenes innvirkning på solidaritetsbevegelsen mer spesifikt. I tillegg har jeg også intervjuet Odd Karsten Tveit, som var NRKs Midtøsten-korrespondent under store deler av Israels invasjon og okkupasjon av Libanon. Tveit har også skrevet en rekke bøker om temaet, og jeg ønsket derfor å høre hans syn på veteranenes rolle på både opinion og solidaritetsbevegelse.

Alle intervjuene i denne oppgaven ble gjennomført i perioden fra 19. mars 2024 til 7. april 2024, altså mellom 26 og 46 år etter perioden jeg undersøker. I løpet av perioden som intervjuene fant sted var det også en massiv krig, bombekampanje eller et folkemord på Gazastripen (historiebøkene får definere ordlyden i etterkant) noe som satte Israel i et særdeles dårlig lys. Detaljer kan ha blitt glemt over tid og intervjuobjektene kan ha overdrevet sin sympati for palestinerne eller underdrevet sin sympati for Israel, som reaksjon til de krigshandlingene som tok sted under intervjuperioden. Dette er noe man alltid må ha i baktanke når en jobber med muntlige primærkilder.

Jeg ønsker å sammenligne mine primærkilder, altså svarene fra intervjuobjektene mine, de skriftlige skildringene fra UNIFIL-veteraner og datidens meningsmålinger, og å se dette opp mot den tidligere forskningen som er gjort på temaet, spesielt fra Strømmen, Vågstøl og Finnanger. Dette gjør jeg fordi jeg ønsker å gå dypere inn i spesifikt UNIFIL-veteranenes rolle innen dannelsen av norsk opinion og solidaritetsbevegelse.

For å svare på problemstillingen og underproblemstillingene skal jeg først drøfte hvilket syn de norske UNIFIL-soldatene hadde før, under og etter gjennomført FN-tjeneste. Dette skal jeg gjennomføre ved å se nærmere på holdningene soldatene hadde når de dro til Libanon og hvordan ulike handlinger endret dette synet, først og fremst ved å se på nordmennenes reaksjon på hvordan den libanesiske sivilbefolkningen ble behandlet av de stridende partene i krigen og ved å se på reaksjonene til stridsrelaterte dødsfall i det norske FN-styrkene.

Videre skal jeg undersøke i hvilken grad de norske veteranene påvirket den allmenne befolkningens syn på Israel, og hvilke midler de brukte for å påvirke opinionen. Deretter ønsker jeg å se hvordan veteranene påvirket den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen, både direkte som aktivister og på andre mer indirekte måter.

Drøfting

UNIFIL-soldatenes syn på Israel

Før en kan observere endringene i både den norske opinionen rundt Midtøsten-konflikten og den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen er det viktig å se på de enkelte UNIFIL-soldatenes syn på Israel, PLO og andre stridende parter i Sør-Libanon. Hvem var det først og fremst som søkte seg til FN-tjeneste? Hvilke syn hadde de norske soldatene når de først dro ned til Libanon, og endret dette synet seg i løpet av tjenesteperioden?

Den «vanlige» norske UNIFIL-soldaten endret seg fra år til år basert på ulike faktorer, en av de viktigste faktorene for hvem som søkte seg til FN-tjeneste var arbeidsmarkedet hjemme i Norge. I perioder der det var lett å skaffe seg jobb i Norge var det ofte stor grad av eventyrlyst og idealisme som var hovedgrunnen for at folk søkte seg til UNIFIL, mens i perioder med høy arbeidsledighet var det behovet for arbeid som var den dominerende faktoren for søkerne. Dette gjør at det er vanskelig å generalisere hvem den «vanlige» norske UNIFIL-soldaten var, spesielt over hele oppdragets varighet. Noe som derimot var felles for søkerne til UNIFIL for hele den 20 år lange perioden var at de i all hovedsak var menn, og majoriteten var i 20-årene når de tjenestegjorde.³¹

Siden det ikke er noen markant fellesnevner for de norske soldatene i Libanon, er det også vanskelig å stadfeste konkrete politiske holdninger, og hvilken kunnskap soldatene hadde til området, før de dro til FN-tjenesten. Per Overrein og Gunnar Baustad tjenestegjorde i UNIFIL-styrkene i 1979-1980 og 1981-1982, henholdsvis. Overrein oppga som sin grunn for å søke seg til Libanon var at han allerede hadde vært politisk aktiv i Rød Ungdom og i diverse solidaritetsorganisasjoner, og at han mente at «FN-styrken hadde et positivt mandat i forhold til

---

³¹ Strømmen, 392

palestinerne».³² Overrein trodde ikke selv at han ville slippe inn i UNIFIL-tjeneste ettersom han hadde registrert politisk tjeneste hos Forsvaret, men allikevel kom han inn.³³ Baustad oppga at hans grunn for å delta i FN-styrken var at han ønsket å reise og oppleve noe nytt, og at han allerede var interessert i spørsmål rundt Midtøsten, PLO og Israel.³⁴ Både Overrein og Baustad kan altså kategoriseres innenfor «idealisme og eventyrlyst»- båsen når det kommer til årsaken for å søke seg til FN-tjeneste. Gunnar Grut tjenestegjorde som offiser i UNIFIL i 1991. Han var også interessert i Palestinasaken og politikk generelt, men søkte seg til UNIFIL først og fremst fordi det var vanskelig å få jobb innenfor tømmerbransjen i Norge, som han tidligere hadde jobbet innen.³⁵ På grunn av et dårlig norsk arbeidsmarked på starten av 1990-tallet ble søkertallet til UNIFIL-kontingenten i 1991 den største i UNIFILs 20 år lange historie.³⁶

Holdningene som denne hypotetisk «vanlige» UNIFIL-soldaten hadde til Israel før tjenesteperioden er ikke veldig lett å konkretisere, men tidligere Midtøsten-korrespondent for NRK, Odd Karstein Tveit tror de aller fleste hadde et nøytralt eller positivt syn på Israel, men at de i løpet av tjenesteperioden fikk nye inntrykk som kompliserte det positive bildet av Israel.³⁷ Erlend Larsen argumenterer selv for at mange norske UNIFIL-soldater opprinnelig var redde for å reise ned til Libanon og for å møte de palestinske geriljasoldatene. «Man hadde dannet seg et mentalt bilde fra mediene av palestinerne som flykaprere og barnemordere.»³⁸ Videre ble mange norske FN-soldater overrasket når de så palestinske «... barnesoldater helt ned til 12-13 års alderen ...»³⁹ Dette bildet på palestinerne sto i sterk kontrast med det allerede eksisterende synet på den israelske hæren, som ofte ble sett på som en mer effektiv og profesjonell hær.

Baustad forteller om hvordan han selv fikk et nytt syn på Israel i løpet av tjenesteperioden. Spesielt så motbeviste tiden hans i UNIFIL hva han hadde hørt om Israel fra sin oppvekst som i stor grad var påvirket av ulike kristne miljøer. Baustad var periodevis ammunisjonskorporal og børsemaker under tjenesteperioden, noe som gjorde at han kunne reise rundt mye mer enn de fleste andre i Norbatt. Han hadde flere turer til Beirut og til ulike steder innenfor Israel. På en tur til Haifa traff han på noen palestinere som bodde der og som fortalte

---

³² Overrein, Per. Intervjua av Magnus Barka Hjelle. 25. mars 2024

³³ Overrein. Intervju. 25.03.2024

³⁴ Baustad, Gunnar. Intervjua av Magnus Barka Hjelle. 7. april 2024

³⁵ Grut, Gunnar. Intervjua av Magnus Barka Hjelle. 4. april 2024

³⁶ Strømmen, 238

³⁷ Tveit, Odd Karsten. Intervjua av Magnus Barka Hjelle. 20. mars 2024

³⁸ Larsen, 149

³⁹ Larsen, 149

ham om hvordan krigen i 1948 og utkastelsen av palestinerne i hadde påvirket dem, noe som etterlot sterke inntrykk for Baustad personlig.⁴⁰ Videre forteller Baustad at han og hans norske medsoldater tok mange bilder som de skulle sende hjem til Norge fra Libanon. På dette tidspunktet gikk det meste av post til og fra UNIFIL gjennom Israel. Disse bildene ble ifølge Baustad tungt sensurert og han opplevde at mange av bildene de tok på fritiden som kunne vise Israel i et dårlig lys bare «forsvant» på veien hjem. Som eksempel nevner Baustad et bilde han tok av et syrisk MIG-jagerfly som ble skutt ned av to israelske F-16 fly under invasjonen i juni 1982, dette bildet «forsvant» på veien hjem til Norge.⁴¹ Den sensuren av bilder som de opplevde tror han også påvirket de andre FN-soldatenes syn på Israel.⁴² I tillegg til sensuren han opplevde, forteller Baustad at det var stor motstand blant de norske FN-soldatene mot at det israelske forsvaret (IDF) skøyt over NORBATT sine posisjoner, og at de «på en måte brukte oss som et skjold».⁴³ Baustad tror også at israelernes overkjøring av UNIFIL under invasjonen i 1982 og massakren av palestinere ved flyktningleirene Sabra og Shatila i september samme året var viktige grunner til at UNIFIL-soldatene snudde i deres syn på Israel.⁴⁴

Selv mener Overrein at tiden i Libanon ikke fikk han til å endre sine sympatier noe særlig. Han hevder at han alltid hadde stått ved palestinernes side, men at han opplevde at mange av hans medsoldater snudde i synet på Israel, fra positivt til negativt. Oppfatningen av det israelske militæret blant hans medsoldater var at de var arrogante, og at de ikke brydde seg om krigens regler. Overrein nevner et eksempel fra da en av de norske soldatene sto på vakt og det kom en IDF-soldat på joggetur i vaktens retning. Israeleren hadde med seg Uzi-maskinpistolen sin på joggeturen, til tross for at det ikke var lov for israelske soldater å ta med seg våpen inn i Norbatt sitt AO (Area of Operation). Situasjonen endte med at den norske vekten måtte skyte et varselskudd over den israelske joggeren. Først da fulgte IDF-soldaten UNIFIL-vaktens beskjed.⁴⁵ I perioden Overrein var i Libanon forteller han også at det var lite konflikt mellom Norbatt og PLO, noe som gjorde at medsoldatene ikke fikk noe mer negativt syn på palestinerne og PLO som organisasjon.⁴⁶

---

⁴⁰ Baustad. Intervju. 07.04.2024

⁴¹ Nedskytningen av MIG-flyet er også skildret av andre norske FN-soldater, bl.a. av Åge Øibakken (kilde: Magnes. *Norske FN-soldater i skuddlinjen*. 334)

⁴² Baustad. Intervju. 07.04.2024

⁴³ Baustad. Intervju. 07.04.2024

⁴⁴ Baustad. Intervju. 07.04.2024

⁴⁵ Overrein. Intervju. 25.03.2024

⁴⁶ Overrein. Intervju. 25.03.2024

I motsetning til det Overrein forteller forklarer Baustad at PLO på mange måter skapte problemer for Norbatt i perioden han var i UNIFIL, og at de norske soldatene overordna syn på de palestinske soldatene var at de var tenåringer væpna med kalasjnikov. Baustad hadde selv vært interessert i PLO før han reiste ned til Libanon, men omtaler møtene med de unge PLO-soldatene som «... ikke noe veldig hyggelig. Det var ikke sånne møter som gjorde at du snakket politikk og pratet med dem.»⁴⁷ Angående Amal-bevegelsen, en sjiamuslimsk politisk og militær gruppering forteller Baustad at de hadde rykte på seg for å være rusa og kriminelle, og at UNIFIL-soldatene derfor holdt seg unna dem.⁴⁸ Det var nemlig ikke noen selvfølge at et mer negativt syn på Israel betydde et mer positivt syn på den palestinsk-libanesiske motstandsbevegelsen.

Grut nevner at han selv ikke nødvendigvis endret sine sympatier til å bli hverken «pro-israelsk» eller «pro-palestinsk», men at han fikk et mer nyansert syn på den politiske situasjonen i både Libanon, Palestina og Israel. Spesielt fikk han mer innsyn i hvordan de ulike religiøse og etniske gruppene forholdt seg til hverandre, og hvordan dette påvirket situasjonen for krigen i Libanon.⁴⁹ Grut oppfattet selv at medsoldatene i stor grad kom ned til Libanon naive og med negative fordommer mot både jøder og arabere, og at tiden deres i UNIFIL for mange bare forsterket disse fordommene. Spesielt trekker han fram at de norske FN-soldatene ville gjøre ting nøye og langsomt, mens den libanesiske befolkningen ville at de skulle være raskere, bl.a. på UNIFILs kontrollstasjoner, og at dette bidrog til å styrke nordmennenes eksisterende stereotyper om arabere.⁵⁰

Mangeårig solidaritetsarbeider Eldbjørg Holte var selv i Libanon i 1978 på et av Palestinakomiteens helseteam. Der hadde hun jevn kontakt med de norske UNIFIL-soldatene som var stasjonert noen kilometer lenger sør for der helseteamet var posisjonert i Bekaadalen. Hun opplevde selv at de aller fleste nordmennene som deltok i FN-styrken i Libanon på det tidspunktet ble svært sympatiske til libanesere, arabere og palestinere.⁵¹ Holte nevner også at

---

⁴⁷ Baustad. Intervju. 07.04.2024

⁴⁸ Baustad. Intervju. 07.04.2024

⁴⁹ Grut. Intervju. 04.04.2024

⁵⁰ Dette kommer tydelig fram i bruken av det arabisk ordet «yallah» (norvagisert «jalla») som på arabisk blir brukt for å få noen til å skynde seg, men på norsk ofte blir brukt som et negativt ladd ord for noe som er fullført halvveis, eller er av dårlig kvalitet. Utrykket «jalla» i den norske forstanden ble til i løpet av Norges deltakelse i UNEF-oppgjøret i Gaza og Sinai, men ble spesielt populært under UNIFIL-oppgjøret. (Magnes. *Norske FN-soldater i skuddlinjen*. 237)

⁵¹ Holte, Eldbjørg. Intervjua av Magnus Barka Hjelle. 25. mars 2024

rundt 80 prosent av de norske UNIFIL-soldatene endret sine sympatier fra israelerne til palestinerne.⁵²

Strømmen og Leraand argumenterer i likhet med Holte at tilstedeværelsen av norske FN-soldater i Libanon gjorde at mange av soldatene fikk en mye større kjennskap til regionen og til den palestinske/arabiske siden av Midtøsten-konflikten.⁵³ De argumenterer videre for at en av hovedgrunnene til at Israel ikke støttet at amerikanerne skulle ta over for UNIFIL etter invasjonen i 1982 var fordi de ikke ville risikere at amerikanske soldater skulle få et negativt syn på Israel, for så å fortelle venner og familie hjemme i USA om det de hadde opplevd.⁵⁴ At UNIFIL-soldater ofte fikk et negativt syn på Israel i løpet av tjenesteperioden var altså noe selv ledelsen i Israel var klare over, selv etter «bare» 4 år med okkupasjon av Sør-Libanon. Strømmen og Leraand forklarer også hvordan den norske Rabbineren Michael Melchior, som senere ble viseutenriksminister i Israel, opplevde i 1985 de norske UNIFIL-soldatenes holdninger til Israel: «tusener av norske menn som har tjenestegjort i UNIFIL kommer til Midtøsten med sympatier for Israel, men «hater Israel» når de reiser hjem.»⁵⁵ Dette «hatet» mot Israel forklarer Melchior som et resultat av SLAs oppførsel i Libanon, og hvordan SLAs handlinger får store medieoppslag i Norge.⁵⁶

I motsetning til intervjuobjektene mine ble ikke alle norske FN-soldater negative til israelerne i løpet av tjenesteperioden. I et anonymt intervju gjort i 2018 til boken *Nordmenn i krig: 1850-2019* av historiker Knut Flovik Thoresen, forteller en tidligere UNIFIL-soldat som etter fullført FN-tjeneste selv vervet seg til IDF (1988-89) om hvilke opplevelser han hadde i Libanon og Israel. UNIFIL-veteranen forteller om første gang han kjørte inn i den israelske byen Kiryat Shmona etter å ha ankommet Libanon via Beirut flyplass: «Jeg husker jeg ble veldig imponert over det jeg så: ordentlige asfaltveier, gatelys, bygninger hvor det var rent og pent rundt. Jeg tenkte mitt: 'Det er jo samme terreng på begge sider av grensen, men israelerne har gjort mye for å få et velorganisert samfunn' .»⁵⁷ Veteranen forteller videre om hvor imponert han var av israelernes samfunn og hvordan han ble kjent med en russisk-israelsk IDF major som han ble venn med og som førte til at UNIFIL-veteranen senere søkte seg til tjeneste i IDF selv.⁵⁸ Om de andre norske FN-soldatenes syn på Israel, forteller veteranen: «Noen tidligere

---

⁵² Holte. Intervju. 25.03.2024. Denne statistikken har jeg ikke klart å finne igjen i andre kilder.

⁵³ Strømmen. *I kamp for fred*. 343

⁵⁴ Strømmen. *I kamp for fred*. 96

⁵⁵ Strømmen. *I kamp for fred*. 346

⁵⁶ Strømmen. *I kamp for fred*. 346

⁵⁷ Knut Flovik Thoresen. *Nordmenn i krig: 1850-2019*. (Oslo: Forlaget Historie & Kultur, 2019), 138

⁵⁸ Thoresen, 138-140

FN-soldater har et negativt forhold til Israel basert på erfaringer med den israelske hæren, IDF.» Han forteller videre om hvordan han mener norske soldater i UNIFIL ikke hadde fått riktig opplæring og hadde en dårlig forståelse av Midtøsten-konflikten, noe som førte til at de «... sitter igjen med en følelse av å ha blitt forulempet ...» etter invasjonen i 1982.⁵⁹ Dette mente han var fordi de andre norske UNIFIL-soldatene glemte at de var på oppdrag for FN og ikke for Norge som nasjon.⁶⁰

Gjennomgående for de fleste intervjuene og de skriftlige kildene, er at de norske soldatene i stor grad følte seg overkjørt av krigshandlingene til det israelske militæret – og deres støttespillere, spesielt etter 1982. Det som også blir gjentatt er hvordan israelske soldaters arrogante holdninger førte til at flere norske FN-soldater endret sitt syn på IDF og staten Israel. Selv om ikke alle mine intervjuobjekter endret sine personlige sympatier som følge av tjenesteperioden, er det stor enighet blant dem at det endret mange av deres norske medsoldaters syn på partene i Midtøsten-konflikten.

Norbatt, Frenchbatt og libanesiske

Noe som ofte blir nevnt når det kommer til diskusjoner rundt Norbatts rolle i Libanon, er det at de ble godt tatt imot av sivilbefolkningen i området. I motsetning til flere andre UNIFIL-bataljoner var den norske FN-styrken spesielt vennlig med sivilbefolkningen. Selv når det kommer til de fire norske UNIFIL-grupperingene (Norbatt, Normaintcoy, Normedcoy og Norair) hadde Norbatt et særdeles sterkt bånd til den libanesiske sivilbefolkningen.⁶¹ Forholdet mellom Norbatt og den libanesiske befolkningen kan settes i tydelig kontrast med den franske UNIFIL-bataljonen (Frenchbatt) sitt forhold til lokalbefolkningen. Hvordan påvirket Norbatts gode forhold til den libanesiske sivilbefolkningen de norske soldatenes syn på Israel, PLO og de andre stridende partene i Libanon?

Forsker Henrik Lunden forteller «Det er ingen tvil om at nordmennene var akseptert,» og at grunnen til denne aksepten både kom fra de norske FN-soldatenes beskyttelse, men ikke minst fra deres økonomiske bidrag til lokalsamfunnet.⁶² Nordmennene bidro til at alt fra

---

⁵⁹ Thoresen, 138-139

⁶⁰ Thoresen, 139

⁶¹ Strømmen, 198-199

⁶² Strømmen, 200

restauranter, frisører, barer og vaskerier i Ebel es Saqi fikk flere kunder, med en kjøpekraft langt over den gjennomsnittlige libaneseren.⁶³

Frank Magnes, som selv var sanitetsmann i Norbatt IV og VIII, forklarer det gode forholdet mellom de norske soldatene og den libanesiske sivilbefolkningen slik: «Hovedårsaken til at vi nordmenn ble så godt mottatt blant de sivile libaneserne, var nok at vi var en salig blanding av norske sivilister med forskjellig bakgrunn som kunne litt av hvert. Vi var omgjengelige og tilnærmet oss de sivile på en god måte ... I tillegg var det mange sivile som fikk hjelp til litt av hvert.»⁶⁴ Magnes' forteller videre om tiden hans i Norbatt VIII i 1980, der han som sanitetsmann behandlet en kreftsyk libanesisk mann, Adnan. Adnan var døende og Magnes kunne ikke gjøre mye mer enn å behandle smertene med morfin, noe han gjorde to ganger til dagen. Dette førte til at Magnes ble godt kjent med familien til Adnan, spesielt datteren Hiba på 2 år. Magnes ga Hiba godteri og dollar, og fikk til og med søsteren sin til å sende ned en pakke med gamle barneklær og leker fra Norge, sånn at han kunne gi dette til den lille jenta.⁶⁵

Gunnar Grut setter dette i kontrast med den franske UNIFIL-bataljonen som bestod av profesjonelle soldater: «de franske fremmedlegionærene, de kriget mot PLO i Vestre AO, rundt Tyr og der, mens den norske bataljonen drev forhandling og dialog med palestinerne i Østre AO, og hadde vernepliktige soldater.»⁶⁶ Grut fortsetter, «... vernepliktige soldater har en annen kvalitet ved at de bryr seg om sivilbefolkningen, og relaterer seg til sivilbefolkningen ... mens den franske styrken var det som *gung ho*. De var vant til å krige rundt i Afrika, så det var en annen dimensjon, og jeg tror nok at Israel ville vært mer fornøyd med en FN-styrke som var av fransk kaliber enn av norsk... »⁶⁷ Etter PLOs utkastelse fra Libanon i 1982 kom Frenchbatt i større konflikt med de libanesiske motstandsgruppene som tok PLOs plass i området rundt vestre AO, spesielt Amal-bevegelsen og det som etter hvert ble til Hizbollah. I 1986 ble to Amal-soldater drept av de franske UNIFIL-styrkene, dette førte til en rekke angrep fra Amal mot Frenchbatt, som igjen førte til at franskmennene måtte trekke seg tilbake til Naqoura.⁶⁸

---

⁶³ Strømmen, 200-202

⁶⁴ Frank Magnes. *Norske FN-soldater i Skuddlinjen: Libanon 1978-1998*. (Skallestad: Ares Forlag, 2018) 235-236

⁶⁵ Magnes, 289-290

⁶⁶ Grut. Intervju. 04.04.2024. Kampene mellom Frenchbatt og PLO beskrives også i Strømmen. *I kamp for fred*. 79

⁶⁷ Grut. Intervju. 04.04.2024

⁶⁸ Strømmen, 98, 99, 102

Til tross for Norbatts gode forhold til den libanesiske sivilbefolkningen var det fortsatt et par nordmenn som «hoppet skip» fra UNIFIL-styrken til å bli leiesoldater enten for IDF eller for SLA. Antallet nordmenn som var leiesoldater under denne perioden er veldig vanskelig å beregne, men i en spørretime på Stortinget i 1987 ble forsvarsminister Johan Jørgen Holst spurt om han var kjent med at «hundrevis av norske FN-soldater har latt seg verve som leiesoldater etter endt FN-tjeneste.»⁶⁹ Grunnlaget for at dette «hundrevis»-tallet er nevnt er ikke tydelig. Flere norske FN-soldater gikk angivelig også over til å jobbe for PLO og andre palestinske fraksjoner som det kommunistiske *DFLP* etter UNIFIL-tjenesten.⁷⁰

Overrein forteller selv hvordan hans norske medsoldaters syn på Israel ble negativt påvirket av at Israel samarbeidet med den sørlibanesiske hæren (SLA), en kristenfalangistisk militi ledet av Major Haddad, en gruppe som sto for en rekke overgrep mot den libanesiske sivilbefolkningen.⁷¹ Baustad opplevde også at tiden i UNIFIL ga ham og hans medsoldater en stor sympati for den libanesiske befolkningen som han sa «hadde blitt misbrukt av alle og enhver.»⁷²

Det gode forholdet mellom de norske FN-soldatene og den libanesiske sivilbefolkningen gjorde at alle overgrep mot sivilbefolkningen, enten det var fra Israel, PLO, SLA (eller en rekke andre grupper) førte til et dårligere inntrykk blant nordmennene til gruppene som utførte overgrep på sivilbefolkningen. I Norbatts AO ble overgrep mot den libanesiske befolkningen i hovedsak utført av Israel eller israelsk-støttede grupper, noe som førte til at flere norske UNIFIL-soldater ble kritiske til Israels handlinger.

Norske dødsfall i UNIFIL

Av de om lag 21.000 nordmennene som deltok i det norske bidraget til UNIFIL var det 21 som omkom i løpet av tjenesteperioden. Majoriteten av dødsfallene skjedde som resultater av ulykker, men fire nordmenn omkom også som resultat av direkte krigshandlinger.⁷³ Hvordan påvirket disse dødsfallene de andre norske soldatenes syn på de stridende partene?

Den 3. februar 1979 skjer det som blir hele det norske UNIFIL-opdragets største tragedie. Grunnet kamper mellom palestinske geriljasoldater og fjijske UNIFIL-soldater blir

---

⁶⁹ Strømmen, 210

⁷⁰ Strømmen, 210-211

⁷¹ Strømmen, 193-194

⁷² Baustad. Intervju. 07.04.2024

⁷³ Strømmen, 371-373

Norair kalt inn for å evakuere en skadd UNIFIL-soldat. Det norske helikopteret som skal hente den skadde soldaten ender opp med å krasje inn i en kraftkabel og styrter, noe som fører til at hele mannskapet på fire norske soldater omkommer. I etterkant er det stor diskusjon blant resten av UNIFIL-soldatene om PLOs skyld i krasjet, men ingen direkte skyld blir gitt og hendelsen blir konkludert som en ulykke av en norsk flyhavarikommisjon.⁷⁴ Veteranen Ørjan Johansen, som tjenestegjorde i Tyr når ulykken skjedde forteller om hans syn på saken: «Jeg mener de forulykket som en følge av krigshandlinger, om enn ikke direkte, og tror at man var forsiktig med å fordele på skyld til noen av partene på den tiden.»⁷⁵

FN-soldaten Jarle Warberg ble den første nordmannen som falt i direkte strid. Den 18. april 1979 mister han livet når en granat lander i nærheten av han i Ebel es Saqi. Den samme granaten gir også seriøse skader til en annen norsk soldat.⁷⁶ Det er mye uenigheter over hvem som har skutt granaten som dreper Warberg, både PLO og SLA nekter for skylden. Til slutt blir det gjort en analyse av våpenet som konkluderer med at granaten kom fra israelsk hold.⁷⁷ Dødsfallet gjorde et stort inntrykk både i Norge, blant UNIFIL-soldatene og blant sivilbefolkningen i Ebel es Saqi.⁷⁸

I løpet av den første dagen med Israels operasjon *Fred for Galilea* blir Robert Ekrheim den andre norske UNIFIL-soldaten som dør i direkte strid. Ekrheim befant seg på området som ble omtalt som *Falkehøyden* ved Ebel es Saqi da en splint fra en granat traff, og drepte ham.⁷⁹ Igjen kom spørsmålet om skyld opp. UNIFIL-veteran Åge Øibakken, som tjenestegjorde under hendelsen forteller: «Granaten kom for øvrig fra nord, og var ikke en israelsk granat. Vi visste for øvrig hele tiden hva israelerne holdt på med, og de skjøt langt over oss.»⁸⁰ Øibakken fortsetter «[Israel] skjøt [sørfra] og mot nord, og det var antagelig da PLOs batterier nord for Saqi som svarte på denne ilden, at en splint fra en av deres granater traff Ekrheim.»⁸¹ Invasjonen i 1982 og drapet på Ekrheim, skapte store bølger i norske medier, spesielt i *VG* som omtalte invasjonen som «det libanesiske helvetet» og skrev en artikkel om hvordan Israels handlinger i UNIFILs ansvarsområde som en grov krenkelse.⁸²

---

⁷⁴ Strømmen, 370-371

⁷⁵ Mages, 207

⁷⁶ Strømmen, 154

⁷⁷ Strømmen, 154

⁷⁸ Strømmen, 155

⁷⁹ Strømmen, 157

⁸⁰ Mages, 333

⁸¹ Mages, 333

⁸² Finnanger, 67-68

Syv år etter Ekrheims dødsfall dør en tredje nordmann i direkte strid. Norbatt-soldaten Rune Opland var på patrulje med fire andre medsoldater da kjøretøyet deres ble beskyttet og Opland omkom.⁸³ Denne gangen var det mest sannsynlig Hizbollah som sto bak angrepet, som trolig skulle være rettet mot israelske okkupasjonsstyrker.⁸⁴ Ulf Larsen, som var patruljesjef i samme patruljen der Opland ble drept, sluttet selv i Forsvaret kort tid etter bakholdsangrepet. Larsen hadde tidligere trivdes i Libanon og hadde planer om å fortsette arbeidet i Forsvaret med å starte på Krigsskolen, men han fikk fort «avsmak på alt som hadde med våpen å gjøre» etter Oplands dødsfall.⁸⁵ Larsen forteller: «Skyldfølelsen har vært det verste, og selv i dag (*uttalt i 2009*) føler jeg meg ansvarlig for det som skjedde med Rune.»⁸⁶ Ulf Larsen er bare en av de mange UNIFIL-veteranen som har slitt i etterkant av tjenesten i Libanon.

Den fjerde og siste norske UNIFIL-soldaten som falt i strid var Gorm Hagen. Natt til 27. desember 1993 blir Hagen og fotpatruljen han er på skutt av granater fra en israelsk Merkava stridsvogn. Hagen blir drept av granaten og to av hans medsoldater blir såret. Denne gangen tar IDF skylden raskt og beklager for angrepet, som de selv sier var grunnet en misforståelse.⁸⁷

De norske dødsfallene i Libanon førte til blandede reaksjoner, både blant den norske UNIFIL-styrken og hjemme i den norske befolkningen. Mens det i starten av UNIFIL-oppgavet ble uttrykt en stor skepsis til PLO blant de norske soldatene, og PLO ble sett på som den største faren for FN-soldatene, endret dette synet seg over tid. Jeg vil hevde at krigshandlingene til Israel og SLA var en avgjørende faktor for denne endringen i synet på PLO, og at de norske soldatene etter hvert heller så på Israel og SLA som den største faren for deres egne liv og sikkerhet, heller enn PLO, selv om den reelt største faren fortsatt var trafikkulykker og andre uhell.

Veteranenes påvirkning på opinionen

I den 20 år lange perioden fra 1978 og til 1998 var det mye som gjorde at opinionen blant befolkningen i Norge endret seg når det kom til Midtøstenkonflikten. Alt fra *Intifada*, til Gulfkrig. Fra massakren i Sabra og Shatila til Oslo-avtalen. Samtidig eksisterte det solidaritetsorganisasjoner som jobbet for å trekke den norske opinionen og Norges

---

⁸³ Mages, 361

⁸⁴ Mages, 365

⁸⁵ Mages, 366

⁸⁶ Mages, 366

⁸⁷ Strømmen, 170-171

utenrikspolitikk i en viss retning, både mot den palestinske og den israelske siden. I dette delkapittelet vil jeg se spesifikt på hvordan UNIFIL-soldatene og veteranene selv påvirket den norske opinionen i synet på Israel. Ble opinionen endret som et resultat av FN-veteranenes fortellinger? I så fall i hvilken «retning»? Og hvilke kanaler brukte UNIFIL-veteranene til å påvirke opinionen?

Per Overrein tror selv at kun basert på hvor mange nordmenn som var i UNIFIL og at de var såpass godt fordelt over hele landet, vil veteranene naturligvis ha hatt en stor påvirkning på nordmenns opinion. Han forteller at siden de fleste FN-soldatene, etter hans syn, fikk et mer kritisk syn på Israel, ville dette synet naturligvis også påvirke den allmenne norske befolkningen til å bli mer kritisk til staten Israel.⁸⁸

Gunnar Baustad forteller at han var selv veldig ivrig med å snakke om sine opplevelser fra Libanon etter at han kom hjem til Norge igjen i 1982, særlig det første året etter tjenesten. Kompisene «... var sikkert dritlei av å høre alle historiene ...» etter han hadde kommet hjem.⁸⁹ Baustad forteller også om en spesifikk hendelse da han var tilbake fra tjenesten i FN og skulle vise lysbilder fra tiden i Libanon til storfamilien på morsiden. Denne delen av familien var konservative kristne og lysbildefremvisningen endte opp i en krangel mellom Baustad og hans pro-israelske grandonkel. Alt i alt mener Baustad at UNIFIL-soldatene gjorde Midtøsten mer kjent blant nordmenn, og at de endret det generelle synet på Israel til å bli mer negativt enn det tidligere hadde vært.⁹⁰

Gunnar Grut tror selv at UNIFIL-veteranene har bidratt til å problematisere «... historien om Israel som det eneste demokratiet [i Midtøsten]» og at veteranene har bidratt til at den norske befolkningen har blitt mer oppmerksomme på maktforholdene i Midtøsten. Dette begrunner han i at norske UNIFIL-soldater hadde opplevd hvordan Israel brukte SLA og andre libanesiske militser til å gjøre store overgrep ovenfor sivilbefolkningen i Libanon. I tillegg tror han at mange norske FN-soldater oppfattet Israel som et ganske militarisert samfunn, sammenlignet med Norge, og at de da fikk en «forståelse av at landet er noe annet enn det man forbinder med et vestlig demokrati», etter å ha vært på 60-timers perm i Israel.⁹¹ Denne problematiseringen av den populære historiefortellingen om Israel på 1970- og 80-tallet er noe som Grut ikke er alene om å tenke.

---

⁸⁸ Overrein. Intervju. 25.03.2024

⁸⁹ Baustad. Intervju. 07.04.2024

⁹⁰ Baustad. Intervju. 07.04.2024

⁹¹ Grut. Intervju. 04.04.2024

Blant dem er Odd Karsten Tveit. Han forteller at en av de viktigste grunnene til at nordmenn har fått et mer kritisk syn på Israel over lang tid har vært pga. norske UNIFIL-soldater og norske helsearbeidere som var i Libanon under invasjonen og okkupasjonen og deretter fortalte sine venner og familie om hva de hadde sett. Han sier selv at reportasjene han gjorde for NRK og de reportasjer andre norske journalister gjorde, samtidig uten tvil har spilt en betydelig rolle for opinionen, men at det er «munn-til-munn metoden» som har vært viktigst. «Flere og flere kom tilbake etter å ha vært og sett hva som skjedde, og kom hjem og fortalte at det var ikke rett at palestinerne var bare terrorister, og Israel var de snille, bildene var mer komplisert.»⁹²

Grunnen til at Tveit selv hadde dratt ned til Libanon sommeren 1978 var fordi NRK trengte noen som kunne være vikar for den daværende Midtøsten-korrespondenten. «Det som var viktig for NRK da, var å ha en mann i Libanon, fordi vi hadde fått FN-styrke i Sør-Libanon.»⁹³ Strømmen & Leraand forklarer selv - basert på journalist Steinar Hanssons bok *Operasjon Libanon* – hvorfor de norske pressefolkene var i Libanon i april 1978: «det er ikke politikk redaktørene hjemme på Elverum og i Egersund, på Steinkjær og i Sandefjord vil ha. De vil ha sine gutter – de lokale heltene.»⁹⁴ Det var altså de norske UNIFIL-soldatene som var hovedgrunnen til at det var såpass mye mediedekning i Norge om invasjonen og okkupasjonen av Libanon. Grut nevner også rollen UNIFIL spilte for media. Han var selv presseoffiser i UNIFIL under hans andre tjenesteperiode i 1996. Han forklarer at forsvaret betalte for at norske journalister, fra både nasjonale og lokale medier, skulle komme ned til Libanon for å dokumentere hvordan livet var for nordmenn i FN-styrken, som et forsøk på å rekruttere flere til UNIFIL. Dette førte også til at flere i Norge ble kjent med situasjonen i Libanon, Israel og Palestina, via media tilrettelagt for av UNIFILs presseoffiserer.⁹⁵

De første årene av Israels invasjon og okkupasjon av Libanon ble det gjort årlige spørreundersøkelser for å se hvor nordmenns sympatier lå rundt Midtøsten-konflikten. I juni 1978, et par måneder etter invasjonen, hadde 62,7 prosent av gruppen svart at de hadde fått mindre sympati for Israel den siste måneden. I februar 1979 hadde 63,6 prosent svart at sympatien hadde minsket, og i 1980 hadde 64,1 prosent svart det tilsvarende.⁹⁶ Tallene tyder på at et klart flertall av den norske befolkning fikk et stadig dårligere syn på staten Israel, i hvert

---

⁹² Tveit. Intervju. 20.03.2024

⁹³ Tveit. Intervju. 20.03.2024

⁹⁴ Strømmen, 377-378

⁹⁵ Grut. Intervju. 04.04.2024

⁹⁶ Finnanger, 71

fall de første tre årene av okkupasjonen av Libanon, der det finnes spørreundersøkelser tilgjengelig. Det er derimot vanskelig å si i hvor stor grad dette endrede synet kommer fra UNIFIL-veteranenes påvirkning. Spørreundersøkelsene gjort i 1978, 1979 og 1980 har henholdsvis 569, 584 og 622 godkjente svar, så det er en betydelig stor feilmargin, men man kan fortsatt se en sammenheng over tid.⁹⁷ I en spørreundersøkelse gjort i 1983 svarer 19 prosent at de har størst sympati med Israel, 17 prosent har mest sympati med palestinerne og 34 prosent har like stor sympati for begge. Året etter svarte 34 prosent at de hadde «forholdsvis stor» sympati for PLO, mens 47 prosent hadde «forholdsvis liten» sympati for samme organisasjon.⁹⁸ Den norske befolkningens sympati var altså ganske jevnt fordelt mellom de to partene i konflikten allerede på midten av 1980-tallet.

Jonas Finnanger argumenterer i sin masteravhandling *Endrede meninger om en konflikt i endring* at Israel, i hvert fall siden seksdagerskrigen i 1967 hadde fått en stabil nedgang i den norske opinionen.⁹⁹ Det går derfor an å tolke endringene i opinion på slutten av 1970- og starten av 1980-tallet som en forlengelse av en trend med forverret opinionen rundt staten Israel blant nordmenn. Strømmen og Leraand argumenter for at Israels politikk i Libanon og deres konflikter med NORBATT og resten av UNIFIL førte til en forverring av relasjoner mellom Israel og Norge.¹⁰⁰ De argumenterer videre for at veldig mange nordmenn lenge nektet å se dypere på palestinerne- og PLOs- sak fram til slutten av 1970-tallet pga. en sterk solidaritet mellom Israel og Norge, men at dette virkelig snudde etter Israels invasjon av Libanon i 1978 og spesielt etter invasjonen i 1982.¹⁰¹

Denne endrede opinionen som skjedde fra slutten av 1970-tallet til slutten av 1990-tallet er ikke ene og alene begrunnet i UNIFILs bidrag til samfunnsdebatten. Odd Karsten Tveit nevner selv at han tror den første Intifadaen som startet i 1987 også hadde stor betydning for holdningsendringene i det norske samfunnet.¹⁰² Intifadaen var en spontan folkelig protestbevegelse som startet etter 20 år med israelsk okkupasjon av Vestbredden og Gazastripen. Protestbevegelsen var hovedsakelig ikke-voldelige, men ble møtt med militær makt fra israelsk hold, noe som ledet til internasjonal kritikk av den israelske responsen.¹⁰³

---

⁹⁷ Finnanger, 72-75

⁹⁸ Finnanger, 82

⁹⁹ Finnanger, 80-81

¹⁰⁰ Strømmen, 344

¹⁰¹ Strømmen, 347

¹⁰² Tveit. Intervju. 20.03.2024

¹⁰³ Charles D. Smith. *Palestine and the Arab-Israeli conflict* (Boston/New York: Bedford/St. Martin's, 2004, 5. utg.). 406-408

Både via deres samtaler med venner og familie, og ved å få norske medier til å sette søkelys på Libanon, påvirket UNIFIL-veteranene både nordmenns oppfatning av hele Midtøsten som region, og mer spesifikt påvirket de nordmenns syn på israelere og palestinerne. Gamle «myter» om Israel ble problematisert, og ny oppmerksomhet ble rettet mot dem som ble utsatt for den israelske okkupasjonen, en befolkning som tidligere ikke hadde fått så stor plass verken i det norske eller i det vestlige mediebildet.

Veteranene og solidaritetsbevegelsen

Når de første norske FN-soldatene dro ned til Libanon hadde allerede Palestinakomiteen i Norge eksistert i nesten 8 år, og det hadde vært helseteam fra Palkom i Libanon siden 1976. Hvordan forholdt Palestinakomiteen seg til at det plutselig var en hel bataljon med nordmenn nede i Libanon samtidig som dem? Og hvordan påvirket de norske UNIFIL-soldatene den breiere norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen?

Eldbjørg Holte nevner at Palkom ønsket å ha god kontakt med de norske UNIFIL-soldatene da Palkom hadde helseteam i Libanon. Dette var en gruppe som Palestinakomiteen så på som viktig for både å påvirke den norske opinionen, og til å rekruttere inn i solidaritetsbevegelsen.¹⁰⁴

Grunnlegger og tidligere leder av Palestinakomiteen Peder Martin Lysestøl forklarer at han selv er usikker på hvor mye veteranene støttet Palkoms arbeid ved å bli medlemmer eller aktivister.¹⁰⁵ Lysestøl nevner derimot en viktig måte veteranene påvirket solidaritetsarbeidet: «... vi følte at vi hadde venner utenfor den indre kretsen, at vi hadde venner i befolkningen, det var jo viktig. For å drive alminnelig arbeid, så er det godt å ha folk omkring. Det er ikke bare folk som har studert på universitetene, som går i studentersamfunnet og sånn, som støtter Palkom ... de her ungdommene var viktige. Baktroppen for Palkom, de var der, de var våre venner. Det var ikke så veldig mange venner vi hadde i en periode, i de første årene.»¹⁰⁶ Selv om veteranene ikke selv nødvendigvis ble aktivister, så var deres tilstedeværelse i befolkningen noe som gjorde det lettere for Palestinakomiteen å drive sitt informasjonsarbeid utad i Norge.

I liket med Lysestøl nevner Baustad at han selv ikke tror at veteranene spilte en direkte rolle innen palestinabevegelsen i Norge, men at de indirekte bidrog til solidaritetsbevegelsen

---

¹⁰⁴ Holte. Intervju. 25.03.2024

¹⁰⁵ Lysestøl, Peder Martin. Intervjua av Magnus Barka Hjelle. 19. mars 2024.

¹⁰⁶ Lysestøl. Intervju. 19.03.2024

ved å normalisere mer kritiske syn på Israel blant den generelle befolkningen i Norge.¹⁰⁷ Baustad mener selv at UNIFIL-veteranene har hatt en mye viktigere rolle for norsk-libanesiske solidaritet, men er usikker hvor langt denne solidariteten strakk seg videre til palestinerne.¹⁰⁸

Sykepleier og tidligere solidaritetsarbeider for Palestinakomiteen, Anna Mørseth sier at hun ikke tror det var mange UNIFIL-veteraner som ble aktive i Palestinakomiteen etter tjenesteperioden, men at veteranene spilte en viktig rolle for den norske opinionen, som gjorde det lettere for Palkom å utføre sitt politiske arbeid.¹⁰⁹

Eldbjørg Holte er derimot uenig i påstandene om at veteranene har spilt en liten rolle innenfor Palestinakomiteen spesifikt. Hun nevner at «det er jo mange av de jeg har truffet her i [Palestinakomiteen i] Oslo som har vært i UNIFIL.» Men hun sier også at det «... ikke var noe [medlems-]strøm til Palestinakomiteen, det var det ikke ... Men jeg tror at det er en del som ble aktive.»¹¹⁰ Disse ulikhetene i meninger kan være geografiske, ettersom de fleste av intervjuobjektene mine har bodd i Trondheim i løpet av 70-, 80- og 90-tallet, mens Holte hovedsakelig var i Oslo på dette tidspunktet. Det er altså mulig at enkelte lokallag i Palestinakomiteen hadde et betydelig antall UNIFIL-veteraner i sin aktive medlemsmasse, mens andre lokallag ikke hadde noen veteraner i medlemsmassen.

Grut sier at han tror UNIFIL-veteranene har spilt en liten rolle innenfor solidaritetsbevegelsen, men at veteranene har spilt en mye større rolle innenfor humanitært arbeid for den libanesiske befolkningen. Grut nevner innsamlingsaksjoner til Libanon og arbeid i organisasjoner som Redd Barna og Kirkens Nødhjelp som eksempel på dette humanitære arbeidet veteranene gikk over til i etterkant, men han ser ikke bort fra at enkelte sanitetsfolk fra UNIFIL gikk videre til f.eks. Palestinakomiteen eller NORWAC sine helseteam i Libanon etter tjenesteperioden i FN.¹¹¹ Ved spørsmålet om hvilken påvirkning UNIFIL-veteranene har spilt innen norsk-palestinsk solidaritetsbevegelse forklarer Overrein: «Det å bli politisk aktiv er det ikke så mange som blir.» og at det sannsynligvis har vært noen UNIFIL-veteraner som ble aktive i solidaritetsbevegelsen, men at det er veldig vanskelig å komme med noen konkrete tall.¹¹²

---

¹⁰⁷ Baustad. Intervju. 07.04.2024

¹⁰⁸ Baustad. Intervju. 07.04.2024

¹⁰⁹ Mørseth, Anna. Intervjua av Magnus Barka Hjelle. 21. mars 2024

¹¹⁰ Holte. Intervju. 25.03.2024

¹¹¹ Grut. Intervju. 04.04.2024

¹¹² Overrein. Intervju. 25.03.2024

Mot slutten av 1970-tallet ble det vanligere og vanligere med store Palestina-markeringer i Norge. Terje Vågstøl kartlegger i sin masteravhandling om den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen at flere Palestina-markeringer oppstod av tre hovedgrunner. For det første var det flere hendelser som skjedde internasjonalt som satte Israel/Palestina konflikten på dagsorden. I 1978 ble det fred mellom Egypt og Israel, og statslederne for begge landene fikk tildelt Nobels fredspris. Samme året skjedde også Israels invasjon av Libanon sør for Litani. Den andre grunnen var at forholdet mellom Palestinakomiteen og Palestinafronten endret seg fra å være mer fiendtlige, til å støtte samarbeid på tvers av organisasjonene. Den tredje grunnen Vågstøl nevner er at fra 1977 endrer solidaritetsbevegelsen seg fra å fokusere på stand-aksjoner til å drive med andre «mer utfordrende» former for aksjonisme, som f.eks. symbolske blokader.¹¹³ Det var altså, ifølge Vågstøl, mange grunner til at den norske palestinebevegelsen vokste på dette tidspunktet mot slutten av 1970-tallet, der bare én av faktorene var krigen i Libanon. Vågstøl nevner heller ikke noe om de norske UNIFIL-soldatenes rolle i denne voksende solidaritetsbevegelsen på slutten av 1970-tallet.

Vågstøl beskriver perioden fra 1980 til 1987 for den norske solidaritetsbevegelsen som en tid der «gateaktivismen» ikke var like mye på dagsorden, men at solidaritetsbevegelsen begynte å få en økende del av opinionen i samfunnet og en større påvirkning på både LO og Arbeiderpartiet.¹¹⁴ Denne endringen vekk fra gateaktivismen, argumenterer Vågstøl for at var en relativ naturlig konsekvens av høyrebølgen og «jappetiden» i Norge på 1980-tallet, i motsetning til «radikalismen» på 1970-tallet.¹¹⁵ For å beskrive årsaken til den økende opinionen, spesielt blant sosialdemokratiske nordmenn, bruker Vågstøl forklaringen til Hilde Henriksen Waage i rapporten *Peacekeeping is a risky business*. I rapporten legger Waage vekt på at det var den norske UNIFIL-styrken som bidrog til å knytte forbindelser mellom nordmenn og PLO og endret det norske forholdet til Israel.¹¹⁶

Ettersom mine intervjuobjekter ikke er spredt jevnt over hele landet, er det vanskelig å si noe konkret om i hvilken grad UNIFIL-veteranene selv ble aktive i organisasjoner som Palestinakomiteen og Palestinafronten. De fleste kildene tyder på at det var uvanlig for FN-veteranene å aktivt delta i den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen, selv om Holte mener veteranene spilte en rolle også som aktive medlemmer i Palestinakomiteen. Noe som blir gjentatt i de fleste kildene er hvordan UNIFIL-veteranene spilte en mer «passiv» rolle når det

---

¹¹³ Vågstøl, 67-68

¹¹⁴ Vågstøl, 73

¹¹⁵ Vågstøl, 75

¹¹⁶ Vågstøl, 75-76

kom til Palestinakomiteens og den breiere solidaritetsbevegelsens arbeid. Palestinasaken var ikke lenger bare for dem «som har studert på universitetene, som går i studentersamfunnet» for å repetere Lysestøls svar.¹¹⁷ Denne økte bredden som kom fra UNIFIL-veteranene ga solidaritetsbevegelsen en økt legitimitet og tilrettela for bevegelsens videre politiske arbeid.

Konklusjon

Den 28. januar 2024 publiserte NRK resultatene av en gjennomført spørreundersøkelse om nordmenns sympatier i Midtøsten-konflikten. Resultatene for undersøkelsen viste at 12 prosent hadde mest sympati for israelerne, mens hele 46 prosent sympatiserte mest med palestinerne.¹¹⁸ Når en sammenligner dette med lignende undersøkelser gjort i juli 1967 der 94 prosent støttet Israel og bare 6 prosent støttet «araberstatene», så er forskjellen enorm.¹¹⁹

I denne oppgaven har jeg forsøkt å se hvilken rolle UNIFIL-veteranene har hatt på denne enorme endringen innen norsk opinion, både via deres innflytelse på media, deres rolle i den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen, og direkte ved å snakke med familie og venner om opplevelsene fra Libanon. Ved å sammenligne historiske akademiske verk skrevet om UNIFIL, solidaritetsbevegelsen og norsk opinion rundt Midtøsten-konflikten, med skriftlige og muntlige kilder fra UNIFIL-veteraner har jeg prøvd å svare på mine tre underproblemstillinger.

Som svar på min første underproblemstilling: Hvordan ble UNIFIL-soldatenes syn på Israel påvirket under tjenesteperioden? – Tyder alle kildene mine på at en stor majoritet av norske FN-soldater fikk et mer negativt syn på Israel i løpet av tjenesteperioden. Det er flere grunner til at soldatene fikk et mer negativt syn på Israel, men de viktigste grunnene som jeg ønsker å trekke frem basert på kildematerialet mitt er at UNIFIL-soldatene følte seg forulempet av israelerne og at de israelske soldatene ble sett på, av flere norske soldater, som å være svært arrogante ovenfor FN-soldatene. I tillegg til dette var det nære forholdet mellom Norbatt og sivilbefolkningen noe som fikk flere nordmenn til å snu i sin mening om Israel, etter israelske- og SLA-styrkers overgrep mot sivilbefolkningen. Sist vil jeg trekke frem hvordan IDF's krigshandlinger skadet og drepte norske soldater, noe som skapte stor misnøye blant nordmennene i Libanon, og hjemme. Resultatene samsvarer med hypotesen min for

---

¹¹⁷ Lysestøl. Intervju. 19.03.2024

¹¹⁸ Hedda Kurseth, Laik Hanbaly, Marit Sirum-Eire og Kari Lie. 2024. «Ferske tal: Nordmenn har mest sympati med palestinarane.» *NRK*, 28. januar 2024. https://www.nrk.no/norge/nrk-undersoking_-dei-fleste-har-mest-sympati-med-palestinarane-1.16723553

¹¹⁹ Finnanger, 20-21

underproblemstillingen, altså «Majoriteten av UNIFIL-veteranene gikk fra å ha et positivt eller nøytralt syn på Israel, til å ha et mer negativt syn på staten, som et resultat av krigshandlingene de opplevde i det sørlige Libanon.»

For min andre underproblemstilling, omkring UNIFIL-veteranenes påvirkning på den norske opinionen er kildene brukt i denne oppgaven igjen relativt samsvarte. Veteranene hadde en stor innvirkning på den norske befolkningens opinion rundt partene i Midtøsten-konflikten. Synet på Israel ble konsekvent verre i løpet av den tiden okkupasjonen av Sør-Libanon vedvarte, mens noe bevis tyder på en økt sympati i Norge for PLOs sak. Det er også tydelig at de norske UNIFIL-soldatene og veteranene gjorde den allmenne befolkningen mer bevisst på Midtøsten-konflikten, både ved å fortelle venner og familie om sine opplevelser fra Libanon, denne «munn-til-munn-metoden» som Tveit nevner har spilt en stor rolle for den allmenne opinionen. Videre hadde også UNIFIL-soldatene et annet forum å påvirke, ved å tiltrekke seg en rekke norske journalister til Sør-Libanon, journalister som rapporterte hjem til både nasjonale og lokale aviser. Denne økte bevisstheten i Norge rundt Libanon, Israel og Palestina førte til at flere fikk et mer kritisk syn på Israels rolle i konflikten. Dette resultatet samsvarer godt med hypotesen min for underproblemstillingen: «UNIFIL-veteranene hadde en stor innvirkning på den norske opinionen til Israel, ved å fortelle venner, familie og media om sine opplevelser i Libanon brøyt de med positive myter og forestillinger om staten Israel som var vanlige i Norge før 1978.»

Angående underproblemstillingen: Hvordan påvirket veteranene den norsk-palestinske solidaritetsbevegelsen? – Er det større uenigheter blant kildematerialet over hvordan. Uenigheten går mest utover på hvilket vis UNIFIL-veteranene påvirket solidaritetsbevegelsen. Det virker som at få UNIFIL-veteraner ble aktive medlemmer i solidaritetsbevegelsen, men at de påvirket bevegelsen utenfra, ved å endre opinionen og ved å normalisere et mer kritisk syn på Israel. Årsaken til at UNIFIL-veteranene ikke ble aktive i solidaritetsbevegelsen kommer ikke tydelig fram i kildematerialet. Resultatene fra oppgaven samsvarer derfor kun delvis med hypotesen for underproblemstillingen: «UNIFIL-veteranene spilte en betydelig rolle innenfor solidaritetsbevegelsen for Palestina, men at dette bare gjaldt en liten prosentdel av veteranene.»

Videre forskning

Til videre forskning kan det være mulig å se dypere på forholdet mellom de ulike UNIFIL-landenes bidrag til styrken og hvordan de forholdt seg til partene i konflikten og til

sivilbefolkningen. En eventuell masteravhandling kan se nærmere på Frenchbatts påvirkning på den franske opinionen rundt Midtøsten-konflikten og sammenligne dette med Norbatts påvirkning på den norske opinionen. Forholdet mellom hvordan vernepliktige soldater forholder seg til en sivilbefolkning contra hvordan en profesjonell hær forholder seg til samme befolkning er også et tema som ville vært interessant å forske på nærmere. Man kunne også sett grundigere på ulikhetene mellom hvordan det norske UNIFIL-bidraget forholdt seg til sivilbefolkningen i Libanon contra hvordan seinere norske internasjonale styrker, for eksempel i Afghanistan, forholdt seg til sivilbefolkningen der.

De tydeligste begrensningene som kommer fram i oppgaven for å kunne trekke forskningen lenger er at kildematerialet ikke strekker seg langt nok til å kunne trekke klare konklusjoner rundt deler av UNIFIL-soldatenes rolle i både opinionsendringen, men særlig innen solidaritetsbevegelsen. Dersom tidsrammen for oppgaven hadde vært lengre, kunne flere dybdeintervjuer av UNIFIL-veteraner bidratt til en mer nøyaktig konklusjon på problemstillingene. Et breiere utvalg av intervjuobjekter, både geografisk og yrkesmessig ville også ført til et mer solid grunnlag til å svare på problemstillingene. Flere intervjuer fra ledende figurer innenfor andre solidaritetsorganisasjoner enn Palestinakomiteen hadde også gitt et mer tydelig innblikk på hvorvidt de norske UNIFIL-veteranene deltok i solidaritetsbevegelsen etter fullført tjeneste, her ville intervjuer av medlemmer fra Palestinafronten, Fellesutvalget for Palestina eller andre organisasjoner som Norsk Folkehjelp hatt en stor innvirkning. Det hadde også vært ønskelig å knytte de kvalitative intervjuene opp mot flere kvantitative undersøkelser, ettersom det nåværende kildematerialet oppgaven baseres på, kun inneholder spørreundersøkelser fram til og med år 1983. Dersom tidsrammen for oppgaven hadde tillatt det kunne en strekke ut det kvantitative kildematerialet, i form av spørreundersøkelser, til å omfatte alle årene fra 1978 til 1998, for å se mer tydelig på endringene i den allmenne opinionen rundt partene i Midtøsten-konflikten, i løpet av det norske UNIFIL-bidragets tidsperiode.

Litteraturliste

- Finnanger, Jonas. 2015. *Endrede meninger om en konflikt i endring: Norske holdninger til Midtøstenkonflikten mellom 1967 og 1984*. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Hedda Kurseth, Laik Hanbaly, Marit Sirum-Eire og Kari Lie. 2024. «Ferske tal: Nordmenn har mest sympati med palestinarane.» *NRK*, 28. Januar. Funnet Mai 5., 2024.
https://www.nrk.no/norge/nrk-undersoking_-dei-fleste-har-mest-sympati-med-palestinarane-1.16723553.
- Larsen, Erlend. 2008. *Libanon*. E-forlag.
- Magnes, Frank. 2018. *Norske FN-soldater i Skuddlinjen: Libanon 1978-1998*. Skallestad: Ares Forlag.
- Ose, Christine Due. 2010. *Med sykkel til Sinai: Norges deltagelse i FNs første fredsbevarende styrke – fredsidealisme eller ivaretagelse av egeninteresser?* Oslo: Universitetet i Oslo.
- Pappe, Ilan. 2006. *The Ethnic Cleansing of Palestine*. Oxford: Oneworld Publications Limited.
- Pharo, Knut Einar Eriksen & Helge Øystein. 1997. *Kald krig og internasjonalisering: 1949-1965*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rogan, Eugene. 2011. *Araberne: Historien om det arabiske folk*. Oversatt av Gunnar Nyquist. Oslo: Gyldendal.
- Smith, Charles D. 2004. *Palestine and the Arab-Israeli conflict*. 5. utg. Boston/New York: Bedford/St. Martin's.
- Tamnes, Rolf. 1997. *Oljealder: 1965-1995*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Thoresen, Knut Flovik. 2019. *Nordmenn i krig: 1850-2019*. Oslo: Forlaget Historie & Kultur.
- Tveit, Odd Karsten. 1996. *Alt for Israel*. Cappelen Forlag.
- Vågstøl, Terje. 2007. *Den norske solidaritetsrørsla for Palestina, 1967-1986*. Oslo: Universitetet i Oslo.

